

Amintiri din copilărie

Umorul este o formă a rîsului, o manifestare a buneii dispoziții. La I. Creangă umorul este alături de oralitate trăsătura dominantă a Amintirilor din copilărie. Umorul la Creangă este unul sănătos, de origine populară.

Principalele categorii ale umorului sînt: umor de situație (izvorît din fapte, situații, întîmplări: prinderea muștelor cu ceaslovul, molipsirea de rîie de la caprele Irinucăi, aplicarea poștei la tîlpi, bătaia dintre Mogorogea și Pavăl, întîmplarea de la scăldat, vînzarea pupăzei etc); umor de caracter (izvorît din felul de a fi al unor personaje: Mogorogea, moș Chiorpec, Trăsnea, popa Buligă - zis și Ciucălău etc); umor de limbaj (izvorît din folosirea de locuțiuni, zicători și proverbe, menite a provoca rîsul: "îs mai aproape dinții decît părinții", "se ține ca rîia de om", "au tunat și i-au adunat", "milă mi-e de tine, dar de mine mi se rupe inima"; ori expresii ca: "va-i nevoie", "calea - valea", "bine - rău").

Sursele umorului le reprezintă întîmplările hazlii, buna dispoziție a autorului, (Nică face haz de necaz), prezența glumei în mijlocul lucrurilor celor mai serioase "Și să nu credeți că nu mi-am ținut cuvîntul, de joi pînă mai apoi, pentru că așa am fost eu, răbdător și statornic la vorbă de felul meu; și nu mă laud, că lauda-i față; prin somn nu ceream de mîncare; dacă mă sculam, nu mai așteptam să-mi dea alții; și cînd era de făcut ceva treabă, o cam săream de pe-acasă"; ironia "Moș Luca de te-a întreba cineva, de-acum înainte, de ce trag caii așa de greu, să-i spui că aduci niște drobi de sare de la ocnă și las' dacă nu tear crede fiecare"; autoironia "În sfîrșit, ce mai atîta vorbă pentru nimica toată? Ia, am fost și eu, în lumea asta, un bot cu ochi, o bucată de humă însuflețită din Humulești care nici frumos pînă la douăzeci de ani, nici cuminte pînă la treizeci și nici bogat pînă la patruzeci nu m-am făcut. Dar și sărac ca anul acesta, ca în anul trecut și ca de cînd sînt, niciodată n-am fost".

Limbajul Artistic este de o frumusețe și originalitate inimitabilă. Farmecul incomparabil al stilului lui I. Creangă vine din frumusețea limbii neamului românesc. Mijloacele lingvistice folosite dau impresia de oralitate prin folosirea maximă a interjecțiilor onomatopeice (ha! ha! ei! tuști! zbîrri!) a expresiilor onomatopeice și a verbelor imitative (ha! a horăi, a gâbui).

Senzația de oralitate e provocată și de mulțimea expresiilor specifice limbii vorbite (vorba ceea, hăt bine, pace bună) a zicerilor tipice (toate ca toate, de voie de nevoie) a întrebărilor și exclamațiilor (ori mai știi păcatul, grozav s-a spăriat, ce-i de făcut?). Alteori în text apar versuri populare sau fraze rituale: La plăcinte înainte / Și la război înapoi. Decît la oraș codaș ? Mai bine-n satul tău frunțas. Deosebită este și folosirea cuvîntului "mai" "ce mai de pomi s-au pus în țințir (mulți). Alteori e folosit ca abverb "mai rămîneți cu sănătate". Caracterul de oralitate provine și din folosirea dativului etic: "si-am căzut în Ozană cît mi țî-i băietul"; sau folosirea unor expresii ori locuțiuni populare: "încaltea", "ca mai ba", "a cu-i a cu".

Orală e și sintaxa frazei. Autorul lasă cuvintele să se înșire după o ordine a vorbirii și nu a scrisului, unde topica e mai controlată: "și hărsita de mătușa nu mă slăbea din fugă nici în ruptul capului; cît pe ce să puie mîna pe mine", "și eu fuga, și ea fuga, și eu fuga, și ea fuga, pînă ce dam cînepa toată palancă la pămînt". De asemenea majoritatea frazelor se leagă între ele prin conjecția coordonatoare copulativă "și" "Și cînd învățam eu la școală, mama învăța cu mine acasă. Și citea la ceaslov, la psaltire și Alexandria mai bine decît mine, și se bucura grozav cînd vedea că mă trag la carte.

Comparațiile sunt din limbajul popular: "cum nu se dă scos ursul din bîrlog... așa nu mă dam eu dus din Humulești"; "doi cai ca niște zmei".

Epitetele sunt adesea regionalisme sau creații lexicale proprii: călugării o adunatură de zamparagii "dugliși", "mîine, poimîine aveam să ne trezim niște babalici gubaci", — dac-ar ști el ghilhănosul și ticăitul, de unde am pornit astă noapte".

Arta literară constă în "modul spunerii" în hazul povestirii. I. Creangă îmbină cu măiestrie modurile de expunere:

Narațiunea sau relatarea în direct a naratorului, e însuși firul povestirii. Pe firul acestei povestiri se pot distinge momentele subiectului mai ales în partea a IV.-a.

Descrierea apare în două momente ale acțiunii, cînd evocă universul copilăriei și cînd își întoarce privirea înapoi, spre munții Neamțului, din vîrfurile codrilor Pașcalilor.

Dialogul ascunde conflictul, dezvăluie sufletul personajelor, gîndurile, sentimentele, temperamentele, înviorează acțiunea, o propulsează.

Monologul interior apare în noaptea dinaintea plecării, în ceasul disperat al întoarcerii spre sine, a Eului înfrînt: "zicînd în sine-mi cu amărăciune: ce necaz de capul meu".

G. Calinescu scria "Creangă este expresia monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român".